

ALISTUJAN KOULUTIE MUISTIKUVISSANI

Risto Suvanto

Isäni kuoli ollessani 6-vuotias. Siskoni oli kuollut jo ennen syntymääni. Jäin maailmaan yksin yhdessä äitini kanssa, joka otti minut palvovalla huolenpidolla valtapiiriinsä. Meistä tuli pari. Seurasin äitiäni kaikkialle.

Vuonna 1958 alkoi koulutieni Toijalan kansakoulussa. Ensimmäisenä koulupäivänä opettaja laittoi minut siilitukassani istumaan eturiviin ilmeisesti luullen, että olin villi poika. Pian hän kuitenkin huomasi olevani superkiltti ja istuinpaikkani vaihtui.

Ensimmäinen opettajani oli nuori Helena. Hänen ohjauksessaan opin lukemaan ja kaiken muunkin asiaankuuluvan. Poikien käsitöissä en saanut oikein mitään aikaiseksi. ”Housut kuluu, housut kuluu”, totesi poikien veistosluokan opettaja, kun katseli saamattomuuttani. Karmein muistoni alakoulusta on, kun jouduin lausumaan jonkin runon Mervin kanssa – se oli muistaakseni isossa äitienpäiväjuhlassa. Mutta selvisin. Mervistä se ei varmaan ollut yhtä kauheaa!

Paras muistoni alakoulusta puolestaan on jalkapallo-ottelu. En ollut innokas urheilija, mutta eräässä jalkapallo-ottelussa onnistuin keskikentältä palauttamaan pallon parikin kertaa takaisin hyökkääjille pitkäköllä potkulla. Ei se minusta ollut mitään ihmeellistä. Ottelun jälkeen keräänyimme kuulemaan opettajan kommentteja ja hän ryhtyi sormella osoittaen etsimään yhtä pelaajaa – minua. Yllätyin täydellisesti. Sain nimen Kanuuna, sillä olin hänen mukaansa palauttanut keskikentältä palloja takaisin hyökkäykseen kuin kanuuna. Sydämeni täyttyi onnen tunteesta. Se on elämäni tähtihetkiä.

Voimistelun opettajani oli Aimo Vuokola, joka oli myös taidevalokuvaaja. Luokkakuvamme on hänen ottamansa. Olen puolapuilla oikealla muiden poikien keskellä alemman poikarivin kolmantena oikeasta reunasta lukien. Mervi partiopuvussa seisoo opettaja Helenan vieressä.

Alakoulua kävin neljä vuotta ja sitten pyrin oppikouluun, jonka rehtorina setäni oli. Pääsin sisään, mutta tuttavaperheen poika ei päässyt. Kuulin kommentin: ”Kun on oma lehmä ojas-
sa, niin pääsee.” Sedälläni ei tietenkään ollut mitään osaa asiassa, ja seuraavana vuonna tuttavaperheen poikakin pääsi kouluun.

3. luokan luokkakuvani.

Kuva: Aimo Vuokola, Risto Suvannon kotialbumi

Kansakoulussa olin superkiltti ja sama linja jatkui oppikoulussa. Äiti ohjasi lempeästi elämäni ja minä eristäydyin muista lapsista. Alaluokilla pakollisena oppiaineena oli musiikki, jota opetti paikallinen kanttori Torsti. Opetussuunnitelman mukaisesti jokaisen piti laulaa yksin luokan edessä. Se oli kauhea kokemus. Muuta en ensimmäisistä oppikouluvuosistani oikein muistakaan.

Kaikki muuttui, kun täytin 14 vuotta. Ulkoisesti olin yhä säyseä, mutta sisälläni alkoi kuohua. Olin ymmärtävinäni, että olin äitiäni fiksumpi ja irtauduin hänestä sisäisesti. Koulussa olin edelleen kuuliainen ja tein kaikki tehtäväni ohjeiden mukaisesti ilman painostusta – olin mallioppilas. Kokeissa olin yleensä aina luokkamme toiseksi paras. Muistelin, että paras riippumatta aineesta oli aina Päivi. Mutta yhdessä aineessa sisäinen maailmani purkautui – ainekirjoituksessa. Annoin ajatusteni lentää vapaasti. Kun annettu otsikko antoi mahdollisuuden, esitin mitä ihmeellisimpiä mielipiteitä, joilla ei ollut mitään tekemistä omien aitojen mielipiteitteni kanssa. Leikin ajatuksilla. Äidinkielenopettajani Aino piti aineistani ja antoi hyviä arvosanoja. Se vain yllytti minua. Pilkkasin ja ärsyitin milloin mitään mielipidettä. Aino-opettaja kehui, mutta ryhtyi kutsumaan minua Sikasuvannoksi. Kovin kilttinä oppilaana olin kouluaineissani kaikkea muuta. Kerran koulussa järjestettiin kotiseutuaiheinen kilpikirjoitus, jossa sijoituin neljänneksi palkintosijojen ulkopuolelle. Palkintojenjaon jälkeen Aino tuli luokseni ja sanoi, että kilpikirjoitukseni oli kyllä paras, mutta ei sitä voitu palkita, kun se pilkkasi niin rajusti Toijalan pysähtynyttä ilmapiiriä.

Seurasin maailman tapahtumia tarkasti. Pidin äidinkielen tunnilla esitelmän Olavi Paavolaisen kirjasta Kolmannen valtakunnan vieraana. Siitä Aino ei pitänyt. Esityksen olisi pitänyt olla kaunokirjallisuutta ja Paavolaisen kirja oli hänen mukaansa jotain muuta – kuten olikin. Toisen esitelmän pidin Arvo Salon juuri ilmestyneestä Lapualaisopperasta. ”Jumalauta, näillä lakeuksilla ei pilkata Jumalaa.” Esitelmäni oli puoleksi näyttelemistä. Olin tulossa ulos kuorestani.

Vielä rohkeampi olin koulun yhteisessä joulujuhlissa. Olen täysin epämusikaalinen. Sain joulupukin roolin ja lauloin koko koulun edessä sydämeni kyllyydestä joululaulun – ja tietenkin ihan musikaalisesti pieleen. En tiedä, mitä ihmiset siitä ajattelivat, mutta minä olin tyytyväinen. Uskalsinpas!

Tuo kaikki oli murrosikäni, 14–15-vuotiaan minäni, sisäisen maailman murrosta. Mutta ulkoisesti olin edelleen säyseä, kiltti oppilas – ja yksinäinen. En lukiossakaan istuskellut luokkakavereitteni tapaan kahvilassa juttelemassa, vaan menin kiltisti kotiin äidin, kirjojen ja läksyjeni seuraan. Suoritin sitä mitä pyydettiin suorittamaan.

Vaikka olin yksinäinen, en ollut erakko vaan olin osa maailmaa. Sykähdyttävä elämys oli, kun Toijalan Kinossa näin *Käpy selän alla* -elokuvan. Naapurin pihalla joskus hyppäsin seivästä, vierisellä pellolla pelasin pesäpalloa ja talvella tiellä jääkiekkoa. Organisoituun urheiluun en osallistunut. Luokkatovereitteni kanssa en vapaa-aikaani viettänyt. Koulu oli oma maailmansa ja naapuristo omansa. Välituntimuistoja minulla ei ole. Olin varmaan joukon jatkona mukautuen muiden touhuihin. Mikään kekseliäs joukon johtaja en varmasti ollut. En kärsinyt yksinäisyydestäni, mutta kadahdin luokkakavereitani, joilla tuntui olevan kivaa keskenään.

Oppikouluaikaani varmaan vaikutti, että setäni oli koulun rehtori. Kaikki sen tiesivät. Minua se ei häirinnyt, mutta jotenkin se vaikutti. Rehtori oli koulussa aika arvovaltainen hahmo.

Ylioppilaskirjoitusten jälkeen menin opiskelemaan oikeustiedettä setäni sitä suositeltua. Seurasin auktoriteetteja, enkä noudattanut omaa tahtoani. Muistan, kuinka pettynyt uskonnonopettajani oli, kun kuuli minun pyrkivän oikeustieteelliseen tiedekuntaan. Hän oli nähnyt jotenkin sisälleni. Olin ensin äidin ja sitten koulun vaikutuksesta omaksunut alistujan koulutien.

Juridiikan opiskelu olikin sitten perin tylsää pakkopullaa. Mutta suoritin, kuten olin oppinut suorittamaan sitä mitä käsketään huomaten pian olevani oikeusministeriössä juristina. Ja sitten tapasin sattumalta Aleksanteri Ahola-Valon – ja maailma aukesi minulle aivan eri tavalla. Mutta se on jo toinen tarina. Koulutieni oli alistujan tie, jota kannan mukanani elämäni loppuun asti.

Teksti on julkaistu 19.11.2024

Tekstin julkaisutiedot: Suvanto, Risto 2024. Alistujan koulutie muistikuvissani. Kasvatuksen historian ENSYklopedia. Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. https://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/Suvanto_0.pdf